

- забезпечення та дотримання системи менеджменту якості;
- організація належного рівня обслуговування;
- проведення відповідної рекламної компанії.

За результатами реалізації такої організаційно-економічної політики підприємству ТОВ «САТУРН» зможе забезпечити довгострокові конкурентні переваги шляхом підвищення рівня конкурентоспроможності.

Список літератури

1. Маршалл А. Принципы экономической науки / А. Маршалл. – М. : Прогресс, 2003. – 124 с.
2. Иванов Ю. Б. Конкурентоспособность предприятия в условиях формирования рыночной экономики: монография / Ю. Б. Иванов. – Х., 1997. – 312 с.
3. Решетько Н. И. Роль CRM-систем в разработке и реализации стратегии развития предприятия / Н. И. Решетько // Менеджмент в России и за рубежом. – 2007. – № 6. – С. 138–141.
4. Балабанова Л. В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: стратегічний підхід: монографія / Л. В. Балабанова, В. В. Холод. – Донецьк : ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2006. – С. 184.
5. Shaw V. Successful Marketing Strategies: A Study of British and German Companies in the Machine Tool Industry / V. Shaw // Industrial Marketing Management. – 2005. – Vol. 24. – P. 329–339.

Отримано 01.11.2013. ХДУХТ, Харків.
© С.М. Шинкар, 2013.

УДК 658.012

О.В. Ілляшенко, канд. екон. наук, *(ІХТ СНУ ім. В. Даля, Рубіжне)*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗРОБКИ КОНЦЕПЦІЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Визначено основні напрями розробки концепції системи управління економічною безпекою підприємства, застосування якої дасть можливість апарату управління вчасно реагувати на негативний вплив внутрішніх та зовнішніх загроз та приймати виважені ефективні управлінські рішення.

Определены основные направления разработки концепции системы управления экономической безопасностью предприятия, применение которой даст возможность аппарату управления вовремя реагировать на негативное влияние внутренних и внешних угроз и принимать взвешенные эффективные управленческие решения.

Main directions of developing the concept of the system of control of economic security of an enterprise application of which will allow the management react in time to negative influence of internal and external threats and make efficient managerial decisions.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економічна безпека підприємства, його незалежність і недопущення потрапляння в зону критичного ризику можуть бути забезпечені, якщо будуть визначені найважливіші стратегічні напрями забезпечення безпеки бізнесу, побудована чітка логічна схема своєчасного виявлення й ліквідації можливих небезпек і загроз, зменшення наслідків господарського ризику. Для створення надійної системи безпеки підприємства необхідне проведення комплексу підготовчих заходів. Від цієї роботи багато в чому залежить те, які рішення будуть прийматися в цій області, як будуть сформовані органи безпеки, які будуть виділені фінансові, матеріальні й людські ресурси, а в остаточному підсумку – ефективність забезпечення безпеки бізнесу. Перш ніж приймати рішення, розробляти концепцію, складати систему планів, необхідно об'єктивно оцінити ситуацію в якій перебуває підприємство [6].

Насамперед вивчається навколишнє середовище на макро- і регіональному рівнях, а також на рівні партнерів і конкурентів. Стан навколишнього середовища може або створити сприятливу ситуацію для безпеки бізнесу, або, навпаки, постійно ініціювати виникнення важкопрогнозованих небезпек і загроз. Під час оцінки навколишнього середовища враховуються безліч моментів. Це політична й соціально-економічна ситуації в країні й регіоні, передбачуваність поведінки владних структур і напрямів проведеної ними політики, стан правової бази, наявність матеріально-сировинних, енергетичних і трудових ресурсів, криміногенна ситуація, стан ринкового середовища: наявність необхідних ресурсів, ринків збуту, прийнятного рівня цін, конкурентоспроможності продукції, можливостей зі встановлення ділових контактів, наявності реальних і потенційних конкурентів, стан інфраструктури ринку.

Особлива увага приділяється вивченню партнерів по ділових зв'язках, їх платоспроможність. Практичний досвід роботи підприємств свідчить про те, що в умовах розвитку ринкової економіки, у випадках встановлення ділових зв'язків із несумлінними контрагентами через порушення ними договірних зобов'язань підприємству може бути нанесений значний економічний збиток. Серйозна увага також повинна бути приділена конкурентам, тому що у випадку застосування ними методів несумлінної конкуренції для підприємства можуть виникнути серйозні небезпеки й загрози з важкими економічними наслідками [1].

На підготовчому етапі вивчається не лише навколишнє середовище, але й стан самого підприємства. Чим повніше й докладніше буде інформація, тим більше можливостей для об'єктивного обґрунтованого управлінського рішення зі створення надійної системи безпеки. З цією метою належна увага приділяється оцінці стану забезпечення підприємства різного роду ресурсами, ступеню захищеності об'єктів безпеки, надійність кадрового потенціалу й насамперед тих, хто має доступ до комерційної таємниці й приймає відповідальні ризикові управлінські рішення; стан фінансової, інформаційної, кадрової, техніко-технологічної, екологічної, інтелектуальної, політико-правової складових економічної безпеки; можливості підприємства зі створення, утримування й оснащення власної служби безпеки і т.ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування системи економічної безпеки підприємства знаходиться у площині наукового дослідження відносно недавно та потребує підвищеної уваги вітчизняних і зарубіжних науковців. Серед авторів, праці яких присвячені зазначеним питанням, слід назвати таких дослідників, як Л. Абалкін, А.І. Барановський, М.А. Бендіков, І.Ф. Бінько, О.Г. Білорус, Н.Й. Реверчук, М.М. Єрмошенко, В. Забродський, Б.С. Кваснюк, Д. Ковальов, Г.В. Козаченко, О.М. Ляшенко, В.М. Геєць, В.П. Мартинюк, В.І. Мунтян, Є.А. Олейников та ін. Вагомий внесок у розвиток управління економічною безпекою на рівні підприємства зробили В.В. Бандурін, Т.Г. Васильцева, В.М. Вовк, В.М. Геєць, С.Б. Довбня, В.В. Здрок, Т.С. Клебанова, Ю.Г. Лисенко, Р.А. Руденський, А.Г. Шаваєв та ін. [1-6].

Мета та завдання статті – визначити основні напрями розробки та впровадження механізмів удосконалення процесів управління економічною безпекою підприємства у вигляді взаємопов'язаного комплексу завдань.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі отриманого значного масиву інформації розробляється концепція економічної безпеки підприємства. Концепція економічної безпеки підприємства являє собою систему поглядів, ідей, цільових настанов на проблему безпеки основних об'єктів безпеки підприємства, а також систему заходів, шляхів, напрямів досягнення поставлених цілей і створення сприятливих умов для досягнення цілей бізнесу в умовах невизначеності, а також існування внутрішніх і зовнішніх загроз. Концепція безпеки підприємства – це офіційно затверджений документ, що включає наступні блоки.

1. Опис проблемної ситуації в області безпеки підприємства:

– визначення стану навколишнього середовища;

–аналіз стану підприємства, його ресурсного потенціалу, ступеню захищеності об'єктів безпеки, надійності кадрового потенціалу, стану його функціональних складових: фінансової, кадрової й інтелектуальної, правової, інформаційної, техніко-технологічної, екологічної і т.д.;

–виявлення потенційних і реальних небезпек і загроз, їх ранжування за ступенем значимості або небезпеки за часом настання або величині можливого нанесеного збитку;

–визначення причин і факторів зародження небезпек і загроз;

–прогнозування можливих негативних наслідків окремих небезпек і загроз, розрахунок можливого збитку;

–формулювання проблемної ситуації.

2. Визначення цілеполягання забезпечення безпеки:

–формулювання політики й стратегії безпеки;

–визначення мети безпеки;

–постановка завдань, що сприяють досягненню мети й реалізації сформульованої політики та обраного типу стратегії.

3. Побудова системи економічної безпеки підприємства:

–формулювання функцій системи безпеки підприємства і вибір принципів, на яких вона будуватиметься;

–визначення об'єктів безпеки та аналіз стану їх захищеності;

–створення органів (суб'єктів) забезпечення безпеки;

–розробка механізмів забезпечення безпеки;

–створення організаційної структури управління системою безпеки підприємства.

4. Розробка методологічного інструментарію оцінки стану економічної безпеки підприємства:

–визначення основних критеріїв і показників стану економічної безпеки;

–вибір методів оцінки стану економічної безпеки підприємства;

–формування системи методів аналізу господарського ризику.

5. Розрахунок чинників і коштів, необхідних для забезпечення безпеки:

–розрахунок необхідної кількості матеріально-технічних, енергетичних і інших ресурсів, засобів захисту та охорони об'єктів безпеки;

–визначення необхідної кількості людських ресурсів і витрат на їх утримування і стимулювання праці;

–визначення фінансових витрат, що необхідні для забезпечення безпеки підприємства;

–зіставлення необхідних витрат із можливим збитком від впливу небезпек і загроз.

6 Розробка заходів щодо реалізації основних положень концепції безпеки підприємства:

–визначення необхідних і достатніх умов для реалізації концепції;

–пошук джерел ресурсного забезпечення концепції;

–виділення фінансових коштів для реалізації концепції;

–розробка стратегічного плану (або програми), а також планів роботи структурних підрозділів служби безпеки для вирішення завдань розроблених у відповідній концепції;

–підготовка професійних кадрів для служби безпеки, а також навчання співробітників фірми питанням дотримання правил безпеки, діям у надзвичайних ситуаціях, правилам пропускового режиму, роботи з документами, дотриманню комерційної таємниці і т.ін.;

–створення певного типу служби безпеки і належна організація управління службою;

–встановлення технічних засобів захисту;

–контроль за ефективністю виконання основних положень концепції економічної безпеки;

–розвиток системи безпеки підприємства, постійна адаптація її до умов, що змінюються, вдосконалення форм і методів її здійснення.

7. Висновки про необхідність розробки й реалізації концепції економічної безпеки підприємства та оцінка ефективності її застосування:

–відповідність концепції, сформульованих у ній цілей і завдань створеної системи безпеки реальним і потенційним загрозам і небезпекам;

–ступінь достатності виділених ресурсів для реалізації концепції;

–здатність служби безпеки вирішити необхідні завдання;

–ефективність реалізації концепції економічної безпеки підприємства.

Найважливішим стратегічним напрямом забезпечення економічної безпеки підприємства є планування, що здійснюється на основі розробленої концепції. Як свідчить практика, планування – це складений елемент управління, найважливіша його функція. Саме план вносить організуючий початок у процес вирішення тих або інших завдань. У ньому сформовані не лише необхідні заходи, але й визначена послідовність і строки їх виконання, зазначені виконавці й, що дуже важливо, визначені чинники і кошти їх виконання [3].

Процес планування пропонується починати з розробки стратегічного плану забезпечення економічної безпеки підприємства. Це найбільш загальний план, у якому задаються деякі кількісні орієнтири забезпечення визначених функціональних складових і в цілому стану економічної безпеки підприємства, передбачається найбільш оптимальна схема використання з цією метою наявних ресурсів, розробляються організаційні заходи і взаємодія структурних підрозділів. Забезпеченню економічної безпеки підприємства сприяють і інші плани: фінансовий, виробничий, постачання, планування персоналу, а також плани роботи окремих структурних підрозділів. Крім спеціального стратегічного плану забезпечення економічної безпеки на підприємстві можлива розробка інших поточних планів. Наприклад плани забезпечення безпеки функціональних складових (фінансової, інтелектуальної й кадрової, техніко-технологічної, політико-правової, екологічної, інформаційної, силової); конкретні плани роботи структурних підрозділів служби безпеки (охоронного, режимного, по роботі з кадрами, обробки документів із грифом «Комерційна таємниця», інженерно-технічного захисту, розвідки, інформаційно-аналітичної групи); плани дій в кризових ситуаціях з ліквідації окремих загроз. Як правило, наведена в конкретних планах інформація, є суворо конфіденційною. Вона доводиться до відповідних фахівців і керівників.

На основі планів можуть вироблятися конкретні рекомендації та інструкції з подальшою практичною реалізацією розроблених планів.

Таким чином, проведені дослідження показали, що одним із найважливіших стратегічних напрямів забезпечення економічної безпеки підприємства є виявлення, запобігання, нейтралізація, припинення, локалізація, уникнення небезпек і загроз, а за необхідності – відшкодування збитку, відновлення об'єктів захисту, які постраждали в результаті протиправних дій, недбалості, форс-мажорних обставин і т.ін.

Висновки. Запропонована концепція системи економічної безпеки підприємства дозволяє розглянути проблему економічної безпеки у взаємозв'язку як об'єкта загрози або зазіхання та і самих загроз і заходів забезпечення безпеки. Важливим є принциповий підхід (алгоритм), що є методологічною основою деталізації конкретних заходів захисту того чи іншого об'єкта безпеки.

Список літератури

1. Довбня С. Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства / С. Б. Довбня, Н. Ю. Гічова // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 88–97.
2. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / В. Л. Оргинський [та ін.]. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
3. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. Н. Ляшенко. – К. : Либра, 2003. – 280 с.
4. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку / Н. Лоханова // Економіст. – 2005. – № 2. – С. 52–56.
5. Новікова О. Ф. Економічна безпека: концептуальні визначення та механізми забезпечення : монографія / О. Ф. Новікова, Р. В. Покотилєнко. – Донецьк : НАН України, Ін-т економіки промисловості, 2006. – 408 с.
6. Сорокіна І. В. Теоретико-методологічні аспекти формування системи економічної безпеки підприємства / І. В. Сорокіна // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 12. – С. 114–122.

Отримано 01.11.2013. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Ілляшенко, 2013.

УДК [(657.05: 351.863)(048.83)] (043.3)

О.В. Ілляшенко, канд. екон. наук (*ІХТ СНУ ім. В. Даля, Рубіжне*)

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Ідентифіковано та систематизовано існуючі облікові проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств; визначено організаційну та технологічну складову ведення обліку на підприємстві; досліджено взаємозв'язок інформаційного забезпечення обліковими даними та показників економічної безпеки підприємства.

Идентифицированы и систематизированы существующие учетные проблемы обеспечения экономической безопасности предприятий; определены организационная и технологическая составляющие ведения учета на предприятии; исследована взаимосвязь информационного обеспечения учетными данными и показателей экономической безопасности предприятия.

The existent accounting problems of providing economic security of enterprises were identified and systematized; the managerial and technological constituents of accounting at an enterprise were determined; interrelation of the information provision with accounting data and indexes of economic security of an enterprise were investigated.